

Prága ma és holnap

Miközben Prága felé duruzsol velünk a TU-134-es, próbálom számba szedgetni a két testvéri ország együttműködésének adatait. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság a harmadik helyen áll hazánk külkereskedelmi partnerei között; a kölcsönös kereskedelmi forgalmunk az elmúlt öt éves tervidőszakban évente 13 százalékkal nőtt, a tervezett héttel szemben; az 1976-80-ra szóló egyezményünk már 2,9 milliárd rubel értékű kölcsönös forgalmat rögzít; Csehszlovákia hazánkba irányuló exportja öt év alatt 27 százalékkal emelkedik; gazdasági együttműködésünk eredményeként válószul meg a Nagymaros-Gabcikovo között épülő dunai vízmű; részt vesz Csehszlovákia a 750 kilovoltos elektromos távvezeték Göd és Albertirsa közötti, 400 kilovoltos szakaszának építésében; északi szomszédunkkal együttműködve építjük az európai jelentőségű Adria-kőolajvezeték 210 kilométeres magyar szakaszát is...

Muszáj abbahagyni. Prága itt van 50 percnyire, a szomszédban. A repülőgép kora délután, tiszta időben száll le a néhány esztendeje épült modern repülőtéren. Hajtás be a szép fekvésű fővárosba. Egy emelkedőről üdítő látványt nyújt a dudacserepes háztetőrengeteg, szemet gyönyörködtetnek a tornyok tucatjai, s a megérkezés öröme meleg baráti fogadtatás dúsítja. Pazar napsütés ragyogtatja a kanyargós Moldva vizét, fényben fürdtek a patinás kupolákat, tarka színekbe vonja az utcák sokadalját. S a vendég kiadós vacsora után, enyhe pezsgőmóroban azzal a jóérzéssel adja át magát az álomnak, hogy tündérországra érkezett.

S amikor fölkel, családias várja. Reggel nyolckor alig ismer rá az ígéretek tegnapi. Otromba kód fojtogatja a kedves várost, a paloták erdejéből, a templomok, hidak, szobrok, ligetek kavalkádjából már szinte semmi nem látható. S mintha a 18-as villamos is eltévedt volna, vakcin botorkál a hatodik kerület utasaival a Vencel tér felé. Hiába keressük szemmel a várkatedrális gótikus tornyait, vagy a cicomázott barokk házsorokat, a szürke masszva ráfolyik Prágára és elrejtí előlünk.

De lám, nemcsak a köd miatt állunk meg szinte minden pillanatban. A sínek melletti egyetlen nyomsvonalon gépkocsik vesztegelnek egymásra torlóva, a szűk utcán képtelenek előrejutni. A villamos előtt egy betonkeverős masina cammog, a vezető miatta tapossa állandóan a féket.

Itt valami baj van a közlekedéssel...

— Mi az hogy! Innen, a belvárosból már kitiltották a buszokat, a munkagépekkel azonban ezt nem lehet megcsinálni. Nappal ezek sem hajthatnak ugyan be, csak a késő délutáni órákban közlekedhetnek ezekben az utcákban, de akkor a csúcsforgalomban éppen elég zúrt okoznak.

Már egy fél óra jár dőcög velünk az öreg Tátra-gyár különben tetszetős és kényelmes ülésekkel el látott terméke. A kocsi zsúfolt, de csak mi, külföldiek forgolódunk nyugtalanul. A prágaiak látszólag megértőek (vagy közömbösek?) e közlekedési csődtől.

Városszerte nagy a felfordulás. A köd eltűnése után árkok, földhányások, cementszákhégek, ideiglenes palánkok, zsaluzatok válnak láthatóvá, amelyek a gyalogközlekedést is nehezítik. Épül a várost nyolc-tíz kilométer hosszúságban átszelő, lábakon álló, kétszer három sávú autópálya, amelynek a tervek szerint 1980-ra el kell készülnie. S ennek bizony ára van, próbára teszi a legbelátóbb „benszülöttet” türelmét is. Régi háztömböket robbantanak szét, hogy helye: csináljanak az újnak, s lehetővé tegyék e régi település lakályosabbá alakítását. S a gondokból úgy is részt vállal a lakosság, hogy egy-egy kerületben huzamosabb ideig vállalja a kényelmetlenséget, gödrökön átugrálva meg bevásárolni, téglakupacokra ríncigálva keresztül a fverekkoc...t, vagy zokszó nélkül szorong felbrákgig a zsúfolt járműveken.

Ha leszámítjuk a hangsúlyos központi utcákat és tereket, Prága este is majdnem olyan, mint ködös időben: alig látni vonzó, szép arcát. A közvilágítás gyér, az égők fáradt fényvel hunyorognak az oszlopvégeken. A belváros kellős közepén, például abban az utcában, ahol a híres Kehely söröző is található, egyetlen lámpa sem ég mostanában. Azt mondják, rangos szállodákban is hiányzik most az összkomfort, akadozik a melegvíz-ellátás.

Mi történik most tulajdonképpen Arany Prágában, ahová oly szívesen igyekeztek mindig a magyar turisták is? Az újságok írják a metróépítésről, az energia-gondokról, a megnőtt lakásigényekről, a tervek teljesítésének nehézségeiről, de hogy mindez mit jelent, csak itteni felelős emberek képesek érzékeltetni. A csehszlovák kormány szóvivője imponáló őszinteséggel beszélt arról, mily sok nehézséget kell leküzdeniük.

Mikor lesz Prága ismét olyan szép, mint volt?

Prága szebb lesz, mint valaha — hangsúlyozták meggyőződéssel.

A lakáskérdést tíz év múlva szerették volna levenni a napirendről, de már látják, hogy ez a szándék nem valósulhat meg. Egyik oka ennek, hogy a főváros-hoz több lakásszűkítés levő kisebb helységeket csatoltak az utóbbi években, s a lakosság lélekszáma már hajazza az egymillió-százezret. Bár tavaly 11 ezer lakást építettek, s az idén is kész lesz ugyanennyi, az igénylők száma alig csökken. A metró- és útépítőknek, a városrekonstrukció szakembereknek — akiknek jelentős hányadát vidékről hívták Prágába — először lakást kellett adni, hogy otthon érezzék magukat és eredményesen dolgozzanak. Ez a folyamat ma is tart. Sok régi igényjogosult emiatt kénytelen tovább várakozni, s nehezen érti, miért mindig mások kapják a kényelmes lakást. A rekonstrukciót késlelteti, hogy nemcsak a növekvő motorizációt kell figyelembe venni, hanem a műemlékvédelmi bizottság szempontjait is. Az új lakóházak igaz, kissé egysíkúak és szürkék, néhol még a mieinknél is egyhangúbbak, a szabványtól azonban egyelőre nem térhetnek el, mert a tervezett lakásmennyiség csak így épülhet föl.

Energiában is szűkölködik ma Csehszlovákia, s természetesen Prága is. Az előző, különben rendkívül sikeres öt éves tervben úgyszólván csak az erőműépítésekkel maradtak le. Ezért kénytelenek most takarékoskodni, sőt olyan kényszermegoldásokhoz fo-

lyamodni, hogy időnként egész városrészekből kikapcsolják a közvilágítást, s megesik, hogy némely üzem is leáll néhány óráig. A lemaradást azonban előbb-utóbb megszüntetik. A plzeni Skoda Művekben láttuk, amint teljes erővel gyártják azokat a 440 megawattos, 290 tonnás óriás turbinákat, amelyek a Melnik-beh — a Moldva és az Elba találkozásánál — épülő erőmű egy-ségei lesznek.

Érdekes előadást hallgattunk az energiatermelés korszerűsítéséről. Az atomenergiai bizottság elnöke jól átgondolt tervet ismertetett, amely szerint az atomerőműveket fejlesztik igen erőteljesen. Csehszlovákiában ma hat tonna tüzelőanyag jut egy lakosra. Még fejtik a kő- és a barnaszén, ez azonban a szükségletet csak 70 százalékban fedezi. A hiányt földgázzal pótolják, amit jó részt a Szovjetunió szállít az országnak. A barnaszéntartalmak, számításuk szerint, a jövő század utolsó harmadában elfogy, márpedig a villanyerőművekben csak az ilyen, nem koksizható szénét égetik el. A közhívő mélyen van, ráadásul vastag kavicsréteg alatt, iszonyú drágán lehet kibányászni. Ezért kezdték el az ötvenes évek végén az A-1-es atomerőmű építését, amelyhez a Szovjetunió szállítja a tüzelőanyagot.

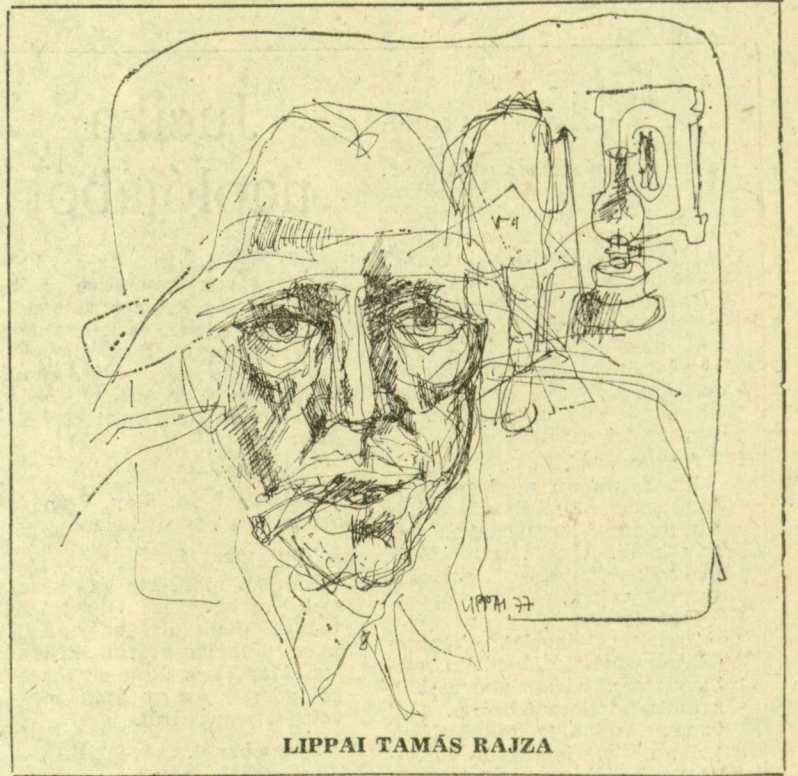
Mikor építik a következőt?

A jövő év végén indul az első blokk, 1979-ben pedig már a harmadik. De utána csinálják a többi, remélhetőleg, sokkal haladósabban, hiszen az A-1-es építésénél értékes tapasztalatot szereztek. Már megkezdtek a komplett reaktor gyártását. Ebből a tervek szerint 1980-ig ötöt készítenek, kettőt, egyezmény szerint, Magyarországnak.

Valószínűleg Csehszlovákia dolgozott ki legelőször alaposan átgondolt atomenergia-programot, erre azonban nélkülözhetetlen szüksége is volt. A lakosságot meg kell azonban győzni arról, hogy az atom korántsem olyan veszedelmes, mint elterjesztették róla. Csehszlovákiában évente kétezer ember hal meg az országot, de — hangsúlyozták — még egyetlen egy sem vesztette életét úgynevezett sugárvesztély miatt. A szakemberek szerint úgyszólván valamennyi munkahely károsabb hat az egészségre, mint az atomreaktor. Az egyszerű szénégetés is jóval ártalmasabb nála, mert szennyezi a levegőt, nem beszélve az épületekben és a történelmi műemlékekben okozott kárról.

Vége a tájékoztatónak, s a leszálló estében igyekszünk fölfurakodni a 18-asra. Nem sikerül, ott maradunk a félhomályos megállóban. Húsz perc múlva, ha jön a következő, addig toporgunk a vastag ködben és fintorgunk a kéményfüstös levegőtől. Bizony, nagyon kellenének már azok az atomerővek...

F. NAGY ISTVÁN

LIPPAI TAMÁS RAJZA

Készül a Magyar Zenetörténet

A budai várnegyedben egyemeletes műemlékházban található a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete. „Társbérletben” lehet, hiszen egy táblán az is olvasható, hogy itt van a nemzetközi hírnű Bartók Archívum, s az eledig még ismeretlen Zenetörténeti Múzeum. Itt dolgozik Újfalusi József zeneesztéta igazgatása alatt a Zenetudományi Intézet. De hogyan? — erre Szekeresné Farkas Márta, az intézet tudományos munkatársa válaszol. Így kis helyreigazítással kezd.

— Nem vagyunk társbérletben, hiszen mind a Bartók Archívum, mind pedig a Zenetörténeti Múzeum az intézet szerves része. Az Országház utca másik oldalán, az MTA több tudományos intézete között dolgozik a népzenei főosztályunk.

A közelben épülget az új otthon. Az eredeti tervek szerint már 1975-ben beköltözhetek volna. A régi műemlék, illetve emlékjellegű ház átépítése sok nem várt nehézséggel járt — ezért még egy jó ideig itt szűkösködnék.

Az archívum munkatársai nemcsak Bartók Béla életművének kutatásával és feldolgozásával foglalkoznak. A Zenetudományi Intézet egyik legfontosabb feladata az öt kötetesre tervezett Ma-

gyar Zenetörténet összeállítását, megírását. Nagy, átfogó műnek szánják. (Az első kötet már elkészült, nyomdára vár.) Az V. kötet tartalmazza majd a XX. század zenéjét. S ki gondolná, hogy ennyire közel napjainkhoz annyi sok feltáratlan, ismeretlen anyag vár feldolgozásra. Ezt is a Bartók Archívum munkatársai végzik.

A Zenetörténeti Múzeum — mely 1969-ben létesült — azon kevés múzeumok közé tartozik, amelynek anyagát eddig még nem tudták bemutatni. A kétszáz hangszer között — amely gyűjteményüket képezi — híres zeneszerzők és előadóművészek hangszerein kívül régi és érdekes darabok vannak. És sok más emléktárgy is. Évek óta gyarapodik a raktári készletük. (Ezt a szoros értelmében kell érteni, hiszen itt, az Országház utcában, csak mutatóban van egy-egy hangszer, a többi értéket az óbudai és a soroksári raktár őrzi.)

A jövő terveiről szólva, meg kell említenünk az intézet igen gazdag könyvtárát. Sikerült megvásárolniuk néhai Major Ervin zenetudós sok-sok régi és becses példányokat tartalmazó magánkönyvtárát. Emellett évről évre gyarapítják könyv- és lemeztárukat régi és a legmodernebb irodalommal, előadásokkal. A gyűjtemény is raktárban van, így még a kutatók számára is nehezen hozzáférhető. Úgy tervezik, hogy ez is nyilvános könyvtár lesz, ahol nemcsak zenetudósok, de a zeneszerető közönség is kedvére lapozgathat, nézelődhet és olvashat.

Rangjának, jelentőségének megfelelően, külön osztály foglalkozik a XIX. század magyar zenéjével. Az osztály nagy feladata a Magyar Zenetörténet és korszakának összeállítását. Liszt Ferenc áll e korszak zenekutatásának középpontjában. Erről már a nagyközönség is értesülhetett, hiszen a közelmúltban jelent meg Legány Dezső Lisztől szóló könyve.

A zene és a társadalom kapcsolata elméleti, de korántsem elvont téma. Ma Magyarországon nemcsak kiváló zenészek, zeneszerzők és előadóművészek, zenekarok és kórusok élnek, hanem zeneszerető közönség is. A népzene, a komoly zenének és a modern zenének is megvan a maga tábora, de sokszor „keveré- nek is e frontok”. Hiszen a népzene szerete nem zárja ki a komoly zene iránti lelkesedést és viszont.

Az utca túlfelén dolgozik a Sárosi Bálint vezette népzenei főosztály. Munkájuk gazdag és sokrétű, hiszen dallamkutatástól a néptáncig, sok mindennel foglalkoznak (a Magyarországon élő nemzetiségek zenéjével éppúgy, mint a hazajúktól távol élő magyarok zenekultúrájával).

KÁLMÁN GYÖRGYI

Előd László:

A csendhez

Az ós-nagy csendet kellene viallótóra fogni valami bennünk megrekedt Az óceán és a szárazföld idegen nyelven szólt s a kihalt fajok fohászát nem érti meg

Bűvészek jöttek varázslók sámánok és igehirdetők a megváltás parancsaival Nem fakad a sziklából forrás és minden isten istentelenül csal

Tárgyak érdes szorításába burkolóva hordoz a föld imholgyó csillagom Nem tudok büntelen maradni de a barátságot felismerem a némaságból is hallhatón.

Fábi Péter:

Mint kés a vajban

Utaztam Önhöz; s a vonatszívajban, mint kés a vajban, lassan láthatatlan lettem, s maradtam mégis oly alakban, amilyen voltam: éles és kemény.

Mert ahol könnyen olvad az egyén látszólag, épp ott lelhet önmagára, s egy kés, amit Isten használatára rendelték, adhat annyit már magára,

hogy tudja: csak azok számára tűnt el, akik csak azt látják, amit szemükkel. De Isten Önt ily időrágta trükkkel át hogyan is verhetné, asszonyom?

Hogy meg se látott, metszőn fájlalom. Miért is bíztam gyönyörű szemében! Hiszen az — jaj, sejtettem volna régen — a felszínbe merült. Bár abba mélyen.

Simai Mihály:

Egy másik évszak

egy másik évszaktól tévedt ide ez a madár fióka még megvergődik a hóban ez a madár talán az aki voltam egy másik évszaktól vetődött ide — tudom hogy mire tudom hogy hiába vár.